

ОСОБЛИВОСТІ АПАРАТНО-ПРОГРАМНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРБО-КОДІВ: АНАЛІЗ СКЛАДНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НА ЦИФРОВОМУ СИГНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСОРІ

¹Вінницький національний технічний університет

Проведено огляд алгоритмів, які використовуються для декодування турбо-кодів. Оцінено складність реалізації декодування біта інформації у ході апаратно-програмної реалізації турбо-кода. Встановлено та проаналізовано функціональну залежність різних алгоритмів декодування турбо-кодів від пам'яті та загальної кількості бітів з кодерів.

Ключові слова: завадостійке кодування, турбо-код, алгоритми декодування, MAP, log-MAP, PL-log-MAP, max-log-MAP, Bi-SOVA, SOVA, кількість елементарних математичних операцій, цифрові сигнальні процесори.

Вступ

Потужним кроком в напрямі до ідей С.Е. Shannon є турбо-код (ТК) або паралельна конкатенація згорткових кодерів (*PCCC* — Parallel Concatenated Convolutional Codes), яку вперше запропонували у своїй фундаментальній роботі С. Berrou, А. Glavieux, Р. Thitimajshima, підсумувавши роботу, яку вели математики, а також фахівці з апаратних, програмних засобів ЕОМ та проблем передавання інформації, розробивши технологію, яка дозволяла досягти рекордного *BER* (Bit Error Rate — коефіцієнт бітових помилок) за низьких відношень сигнал/шум [1]. Ідея їхньої роботи полягала у вдосконаленні алгоритму, який вперше оприлюднили L. Bahl, J. Cocke, F. Jelinek, J. Raviv [2]. Робота ТК заснована на таких принципах: подача вихідних даних назад на вхід, який аналогічний турбонаддуву двигуна; застосована концепція ітеративних імовірнісних декодерів з м'яким входом та м'яким виходом (*SISO* — Soft-Input Soft-Output); використання паралельно працюючих елементарних кодерів [3].

Підвищення завадостійкості є важливим завданням під час проектування сучасних завадостійких систем передавання цифрової інформації. Швидкість передавання даних каналом зв'язку безпосередньо пов'язана з якістю і швидкістю декодування. Декодери завадостійких кодів є найскладнішими для апаратної та програмної реалізації, оскільки під час проектування сучасних інформаційних систем до них висуваються умови роботи з необхідною швидкістю передавання інформації відповідно до характеристик каналу зв'язку. Для дослідження роботи цифрових систем зв'язку різного функціонального призначення необхідними етапами є: 1) аналіз складності декодера; 2) розробка апаратної архітектури та програмного забезпечення з використанням мов програмування високого рівня; 3) проведення комп'ютерного ймовірнісного та математичного моделювання характеристик коду.

У цій роботі розв'язана перша задача, пов'язана зі складністю процесу декодування в ході роботи ітеративного ТК декодера. Висока ефективність ТК зумовлена розробленими для них спеціальними ітеративними алгоритмами декодування *SOVA* [4—6], *Bi-SOVA* [7, 8], *MAP* [2, 6, 7, 9—12], *log-MAP* [6—7, 9, 11—12] та іншими модифікаціями [9, 11, 13, 14]. Порівняльний аналіз складності реалізації декодування біта інформації для алгоритмів декодування ТК, наведений в роботах [15—17]. Зазначимо, що дослідження цього питання з використанням цифрових сигнальних процесорів (*DSP* — Digital Signal Processor) розпочато у роботі [16], але в ній не розглянуто розв'язання цієї задачі для алгоритмів декодування *SOVA* [4—6], *Bi-SOVA* [7, 8] та *PL-log-MAP* [14], крім того враховані не всі елементарні операції, які виникають в процесі розрахунку апостеріорних значень *LLR* (Log-Likelihood Ratios — логарифм відношень функцій правдоподібності). Тому виникає задача визначення складності реалізації декодування біта інформації в кількості елементарних математичних операцій (ЕМО), необхідних для декодування одного біта інформації, з урахуванням перерахованих особливостей.

ТК мають високі коректувальні властивості за низьких відношень сигнал/шум в каналі зв'язку і можуть бути реалізовані програмним, апаратним або програмно-апаратним способом. Як правило,

практично ТК реалізуються програмно-апаратним способом на цифрових сигнальних процесорах, наприклад, на високопродуктивному 32-розрядному процесорі ADSP-2106x сімейства ADSP-21000 з плаваючою точкою, який використовується для обробки різноманітних мультимедіа даних. Процесори сімейства ADSP-21000 виконують всі команди за один цикл, підтримуючи високу тактову частоту, а також застосовують повний набір арифметичних операцій, який включає крім додавання (ADD), віднімання (SUB), множення (MULT) ще й примітиви ділення $1/b$ (RECIPS), квадратний корінь (SQRT(10)), порівняння (COMPARE), визначення абсолютного значення (ABS), операції мінімуму (MIN) та максимуму (MAX), арифметичний (SHIFT) та циклічний (ROTATE) зсув тощо. Всі обчислювальні операції виконуються в арифметико-логічному пристрої, помножувачі і елементі зсуву обчислювального пристрою *DSP* [16].

Метою роботи є визначення кількості ЕМО для здійснення порівняльного аналізу складності реалізації декодування біта інформації на *DSP* за використання різних алгоритмів декодування ТК з урахуванням кількості комірок пам'яті $m \in [1; \infty)$ для *RSC* (Recursive Systematic Convolutional — рекурсивного систематичного згорткового) кодера і загальної кількості символів $q \in [2; \infty)$ з виходу *RSC* кодера, що дозволить виконати вибір елементної бази для побудови ТК.

Алгоритм *MAP* та його модифікації *PL-log-MAP*, *max-log-MAP*

Під час роботи турбо-кодера в канал зв'язку передаються два кодові блоки: перший блок, який складається з інформаційної частини $X = d_k$ і перевіркової частини $d_{k,2}$ кодера 1, і другий кодовий блок, що складається з перемішаної інформаційної частини $\pi(d_k)$ і перевіркової частини $d_{k,3}$ з кодера 2. Під час декодування турбо-декодером із загального потоку даних виділяють два зашумлені кодові блоки $(x_k, x_{k,2})$ та $(x_k, x_{k,3})$, причому інформаційні частини цих двох блоків через систематичне кодування і з урахуванням перемішування ідентичні. Оскільки інформаційні частини кожного з двох кодових блоків ідентичні, декодовану інформацію першого (другого) декодера $LLR_{ext.}(d_k)$ (зовнішня інформація) з урахуванням перемішування π можна використовувати як апіорну інформацію $LLR_{apr.}(d_k)$ для другого (першого) декодера з метою уточнення результату декодування, тобто інформація обертається петлею до того моменту, поки м'які рішення не сходяться на стабільному наборі значень. Крім того, для уточнення апостеріорного $LLR(d_k)$ використовується каналне $LLR_{ch.}$. Далі опишемо в скороченому вигляді алгоритми декодування ТК.

Для алгоритму *MAP* обчислення реберної (транзитної) метрики відбувається у формі

$$\gamma_k(s', s) \approx \exp\left(\frac{1}{2}(d_k LLR_{apr.}(d_k)) + d_k LLR_{ch.} x_k + \left(\sum_{k=2}^n d_{k,v} \cdot LLR_{ch.} \cdot x_{k,v}\right)\right). \quad (1)$$

Вихідне *LLR MAP* декодера можна представити як суму трьох вимірювань: каналного, апіорного знання даних і зовнішнього декодера *LLR*, — у формі

$$LLR_{MAP}(d_k) = LLR_{apr.}(d_k) + LLR_{ch.} \cdot x_k + LLR_{ext.}(d_k) = \ln \frac{\sum_{d_k=-1}^{(s',s)} \alpha_{k-1}(s') \cdot \beta_k(s) \cdot \gamma_k(s', s)}{\sum_{d_k=-1}^{(s',s)} \alpha_{k-1}(s') \cdot \beta_k(s) \cdot \gamma_k(s', s)}, \quad (2)$$

де $\ln(\cdot)$ — натуральний логарифм, $\alpha_k(s) = \sum \gamma_k(s', s) \cdot \alpha_{k-1}(s')$ — метрика прямого шляху на діаграмі *RSC* кодера; $\beta_{k-1}(s') = \sum \gamma_k(s', s) \cdot \beta_k(s)$ — метрика зворотного шляху на гратчастій діаграмі.

Модифікація *MAP* алгоритму під назвою *log-MAP* працює в логарифмічній області, має меншу обчислювальну складність і дає результати *BER*, які максимально наближені до результату *MAP*.

$$\gamma_k^{LM}(s', s) = \ln \gamma_k(s', s) = \frac{1}{2} \left(d_k \cdot LLR_{apr.}(d_k) + d_k \cdot LLR_{ch.} \cdot x_k + \left(\sum_{k=2}^n d_{k,v} \cdot LLR_{ch.} \cdot x_{k,v} \right) \right); \quad (3)$$

$$\alpha_k^{LM}(s) = \ln \alpha_k(s) = \ln \left(\sum_{(s',s)} \exp(\gamma_k^{LM}(s', s) + \alpha_{k-1}^{LM}(s')) \right); \quad (4)$$

$$\beta_{k-1}^{LM}(s') = \ln \beta_{k-1}(s') = \ln \left(\sum_{(s',s)} \exp(\gamma_k^{LM}(s', s) + \beta_k^{LM}(s)) \right). \quad (5)$$

Функцію суми експоненціальних складових подано рекурсивно

$$f(A_1 \dots A_N) = \ln \sum_{i=1}^N e^{A_i} = f\left(A_1, f\left(A_2, \dots, f\left(A_{N-2}, f\left(A_{N-1}, A_N\right)\right)\right)\right). \quad (6)$$

Спрощення можна подати у формі логарифма з коректувальною функцією f_{cor}

$$\begin{aligned} f(A_{N-1}, A_N) &= \ln(\exp(A_{N-1}) + \exp(A_N)) = \\ &= \max(A_{N-1}, A_N) + \ln(1 + \exp(-|A_{N-1} - A_N|)) = \max(A_{N-1}, A_N) + f_{cor}. \end{aligned} \quad (7)$$

Застосувавши формули (2)—(7), можна записати м'який вихід $\log$ -MAP алгоритму в формі

$$\begin{aligned} LLR_{LM}(d_k) &= \left(\max_{d_k=+1}^{(s',s)} (\alpha_{k-1}^{LM}(s') + \beta_k^{LM}(s) + \gamma_k^{LM}(s',s)) + f_{cor,1} \right) - \\ &\quad - \left(\max_{d_k=-1}^{(s',s)} (\alpha_{k-1}^{LM}(s') + \beta_k^{LM}(s) + \gamma_k^{LM}(s',s)) + f_{cor,2} \right). \end{aligned} \quad (8)$$

Для економії часу, спрощення та швидкості обчислень, замість того, щоб декілька разів звертатися до відносно повільної та кошовної в апаратному виконанні функції $\exp(\cdot)$, для виразу $f_{кор}$ використовують апроксимацію. Автори статті [14] пропонують використати ефективну модифікацію з кусково-лінійною апроксимацією PL - $\log$ -MAP.

Популярна модифікація алгоритму MAP під назвою max - $\log$ -MAP має набагато меншу обчислювальну складність, але втрачає властивість оптимальності, оскільки не використовується коректувальна складова. Ефективність для цього алгоритму на 10 % менше, в порівнянні з $\log$ -MAP, але цей алгоритм є найменш складним з усіх існуючих методів [14]. Виникає необхідність доповнення алгоритму max - $\log$ -MAP за допомогою апроксимації компенсувальної функції з метою підвищення ефективності роботи декодера ТК.

Необхідно зазначити, що величини метрик можуть бути більше одиниці. Така особливість пов'язана з процесом рекурсивного обчислення та скороченням в процесі розрахунку транзитної метрики. Отже, для фрейму з великою кількістю бітів може виникнути проблема числового бар'єру внаслідок множення великих чисел. Тому метрики шляху назад та вперед нормують [10, 15].

Алгоритм SOVA та його модифікація Bi-SOVA

Для роботи алгоритму декодування SOVA потрібно використати метрики ребер на решітці та блок операцій додати-порівняти-вибрати (ACS — Add-Compare-Select). Алгоритм декодування застосовує метрику шляху вперед, яка вибирається за допомогою операцій ACS до кінця решітки

$$M_k(s_k) = \max_{d_k=\pm 1}^{(s',s)} (M_{k-1}(s_{k-1}) + M_k(s',s)) = \max_{d_k=\pm 1}^{(s',s)} (M_{k-1}(s_{k-1}) + \gamma_k^{LM}(s',s)), \quad (9)$$

де $M_{k-1}(s_{k-1})$ — поточна метрика у вершині трелліс-діаграми; $M_k(s',s)$ — метрика ребра.

Потім застосовуємо апроксимацію J. Hagenauer [4—6, 11] на отриманому максимально правдоподібному шляху на решітці з ковзним вікном розміром δ у вигляді

$$LLR_{SOVA} \approx d_k \cdot \min_{\substack{i=k \dots k+\delta \\ d_k \neq d_k^i}} \left(\max_{d_k=+1}^{(s',s)} (M_k^{d_k=+1}(s_k) - M_k^{d_k=-1}(s_k)) \right) = d_k \cdot \min_{\substack{i=k \dots k+\delta \\ d_k \neq d_k^i}} \Delta_i^{s_i}. \quad (10)$$

Модифікація такого алгоритму Bi-SOVA виконується вперед та назад за формулами (9), (10). Далі зберігаються значення $M_k(s_k)$ вперед, назад та транзитна метрика $M_k(s',s)$, а також знаходяться величини м'якого виходу цього алгоритму декодування $LLR_{Bi-SOVA}$ для біта даних

$$LLR_{Bi-SOVA}(d_k) = \begin{cases} LLR_{SOVA}^{\rightarrow}(d_k), & \text{if } LLR_{SOVA}^{\rightarrow}(d_k) > LLR_{SOVA}^{\leftarrow}(d_k); \\ LLR_{SOVA}^{\leftarrow}(d_k), & \text{if } LLR_{SOVA}^{\leftarrow}(d_k) > LLR_{SOVA}^{\rightarrow}(d_k). \end{cases} \quad (11)$$

де $LLR_{SOVA}^{\rightarrow}(d_k)$, $LLR_{SOVA}^{\leftarrow}(d_k)$ — апостеріорні м'які рішення, які знайдено відповідно за прямим та зворотним алгоритмом SOVA.

Також можна виконати нормалізацію метрик в станах, щоб зменшити числовий бар'єр.

Результати досліджень складності реалізації алгоритмів декодування ТК на *DSP*

Будь-який *RSC* кодер описується решітчастою діаграмою, на якій кількість можливих станів $T = 2^m$, тоді загальна кількість переходів $L = 2 \cdot S = 2^{m+1} = 2^K$, де K — конструктивна довжина кодера (кодове обмеження).

Операцію ділення представимо як $a \cdot (1/b)$, експоненціювання набуде форму розкладу функції $\exp(\cdot)$ в ряд на діапазоні $(-\infty; +\infty)$, а логарифмування розглянемо як ряд для $\ln(\cdot)$ на діапазоні $(0; +\infty)$ [18]. Врахуємо, що $d^{hard} = \text{sign}(LLR_{apost})$, а величина $n(\delta)$ — це кількість операцій мінімуму n на ковзному вікні розміром δ (нехай $n(\delta) = 5 \cdot K = 5 \cdot (m + 1) - 1 = 5 \cdot m + 4$ [4—6]). Отже, всі операції будуть відповідати ЕМО для *DSP*. Таким чином, враховуючи написане вище, відобразимо в таблицях 1—5 аналітичні вирази для визначення кількості ЕМО для декодування біта інформації на *DSP* за використання різних алгоритмів декодування ТК.

Таблиця 1

Кількість ЕМО для декодування біта інформації на *DSP* за алгоритмом *MAP*

ЕМО	Параметри алгоритму декодування <i>MAP</i>							
	$\gamma(s', s)$	$\alpha_k(s)$	$\beta_{k-1}(s')$	$\tilde{\alpha}_k(s)$	$\tilde{\beta}_{k-1}(s')$	LLR_{MAP}	LLR_{MAP}^{ext}	d_k^{hard}
ADD	$2^{m+1} \cdot q + 11 \cdot 2^{m+1}$	2^m	2^m	$2^m - 1$	$2^m - 1$	$2^{m+1} + 21$	—	—
SUB	—	—	—	—	—	12	2	—
MULT	$2^{m+1} \cdot q + 123 \cdot 2^{m+1}$	2^{m+1}	2^{m+1}	2^m	2^m	$2 \cdot 2^{m+1} + 311$	1	1
RECIPS	$10 \cdot 2^{m+1}$	—	—	2^m	2^m	13	—	1
ABS	—	—	—	—	—	—	—	1

Таблиця 2

Кількість ЕМО для декодування біта інформації на *DSP* за алгоритмом *PL-log-MAP*

ЕМО	Параметри алгоритму декодування <i>PL-log-MAP</i>							
	$\gamma(s', s)$	$\alpha_k(s)$	$\beta_{k-1}(s')$	$\tilde{\alpha}_k(s)$	$\tilde{\beta}_{k-1}(s')$	$LLR_{PL-log-MAP}$	$LLR_{PL-log-MAP}^{ext}$	d_k^{hard}
ADD	$2^{m+1} \cdot q$	2^{m+2}	2^{m+2}	—	—	$2^{m+3} - 4$	—	—
SUB	—	2^m	2^m	2^m	2^m	$2^{m+1} - 1$	2	—
MULT	$2^{m+1} \cdot (q + 3)$	2^m	2^m	—	—	$2^{m+1} - 2$	1	1
RECIPS	—	—	—	—	—	—	—	1
MAX	—	2^m	2^m	$2^m - 1$	$2^m - 1$	$2^{m+1} - 2$	—	—
COMP	—	$3 \cdot 2^{m+1}$	$3 \cdot 2^{m+1}$	—	—	$12 \cdot 2^m - 12$	—	—
ABS	—	2^m	2^m	—	—	$2^{m+1} - 2$	—	1

Таблиця 3

Кількість ЕМО для декодування біта інформації на *DSP* за алгоритмом *max-log-MAP*

ЕМО	Параметри алгоритму декодування <i>max-log-MAP</i>							
	$\gamma(s', s)$	$\alpha_k(s)$	$\beta_{k-1}(s')$	$\tilde{\alpha}_k(s)$	$\tilde{\beta}_{k-1}(s')$	LLR_{MLM}	LLR_{MLM}^{ext}	d_k^{hard}
ADD	$2^{m+1} \cdot q$	2^{m+1}	2^{m+1}	—	—	2^{m+2}	—	—
SUB	—	—	—	2^m	2^m	1	2	—
MULT	$2^{m+1} \cdot (q + 3)$	—	—	—	—	—	1	1
RECIPS	—	—	—	—	—	—	—	1
MAX	—	2^m	2^m	$2^m - 1$	$2^m - 1$	$2^{m+1} - 2$	—	—
ABS	—	—	—	—	—	—	—	1

Кількість ЕМО для декодування біта інформації на *DSP* за алгоритмом *SOVA*

ЕМО	Параметри алгоритму декодування <i>SOVA</i>						
	$\gamma(s', s)$	$M_k(s_k)$	$\tilde{M}_k(s_k)$	$\Delta_i^{s_i}$	LLR_{SOVA}	LLR_{SOVA}^{ext}	d_k^{hard}
ADD	$2^{m+1} \cdot q$	2^{m+1}	—	—	—	—	—
SUB	—	—	2^m	1	—	2	—
MULT	$2^{m+1} \cdot (q+3)$	—	—	—	1	1	1
RECIPS	—	—	—	—	—	—	1
MAX	—	2^m	$2^m - 1$	—	—	—	—
MIN	—	—	—	—	$5 \cdot m + 4$	—	—
ABS	—	—	—	—	—	—	1

Кількість ЕМО для декодування біта інформації на *DSP* за алгоритмом *Bi-SOVA*

ЕМО	Параметри алгоритму декодування <i>Bi-SOVA</i>						
	$\gamma(s', s)$	$M_k(s_k)$	$\tilde{M}_k(s_k)$	$\Delta_i^{s_i}$	$LLR_{Bi-SOVA}$	$LLR_{Bi-SOVA}^{ext}$	d_k^{hard}
ADD	$2^{m+1} \cdot q$	2^{m+2}	—	—	—	—	—
SUB	—	—	2^{m+1}	2	—	2	—
MULT	$2^{m+1} \cdot (q+3)$	—	—	—	2	1	1
RECIPS	—	—	—	—	—	—	1
MAX	—	2^{m+1}	$2^{m+1} - 2$	—	—	—	—
MIN	—	—	—	—	$2 \cdot (5 \cdot m + 4)$	—	—
COMP	—	—	—	—	1	—	—
ABS	—	—	—	—	—	—	1

Додавши всі операції для декодування біта інформації, отримуємо загальну кількість ЕМО для кожного з розглянутих алгоритмів декодування. Отже, складність декодування біта інформації за показником ЕМО для відповідних алгоритмів декодування представляється функцією $f(m, q)$, максимум якої в $(+\infty; +\infty)$, а мінімум в точці [1; 2]. Отримали оцінку кількості ЕМО, які необхідно виконати *DSP* для декодування біта інформації при використанні компонентних *RSC* кодерів з різною кількістю перевірочних бітів на виході

$$f_{MAP}(m, q) = 2^{m+2} \cdot q + 153 \cdot 2^{m+1} + 361; \quad (13)$$

$$f_{PL-\log-MAP}(m, q) = 2^{m+2} \cdot q + 33 \cdot 2^{m+1} - 19; \quad (14)$$

$$f_{MLM}(m, q) = 2^{m+2} \cdot q + 11 \cdot 2^{m+1} + 3; \quad (15)$$

$$f_{SOVA}(m, q) = 2^{m+2} \cdot q + 11 \cdot 2^m + 5 \cdot m + 11; \quad (16)$$

$$f_{Bi-SOVA}(m, q) = 2^{m+2} \cdot q + 2^{m+4} + 10 \cdot m + 17. \quad (17)$$

Залежність f складності розглянутих алгоритмів декодування від кількості комірок пам'яті m *RSC* кодера для різної кількості бітів q на виході кодера показана на рис. 1. Аналіз табл. 1—5, формул (13)—(17) та рис. 1 свідчить про те, що складність реалізації алгоритмів декодування ТК зі збільшенням m *RSC* кодера зростає у вигляді степеневі функції, а з ростом величини q значення функції збільшується на показник 2^{m+2} . Крім того, можна помітити, що за однакових вихідних даних найскладнішим є *MAP* алгоритм, далі *PL-log-MAP*, *max-log-MAP*, *Bi-SOVA*, а найменш складний — *SOVA*. Для порівняльного аналізу алгоритмів декодування ТК скористаємося параметрами відносної складності O_i (рис. 2), які показують у скільки разів один алгоритм складніший за інший, що подамо у формі

$$O_i \cdot n_{iEMO} = N_{iEMO}, \quad (18)$$

де N_{iEMO} , n_{iEMO} — відповідно, більша та менша кількості ЕМО для алгоритмів, які порівнюються.

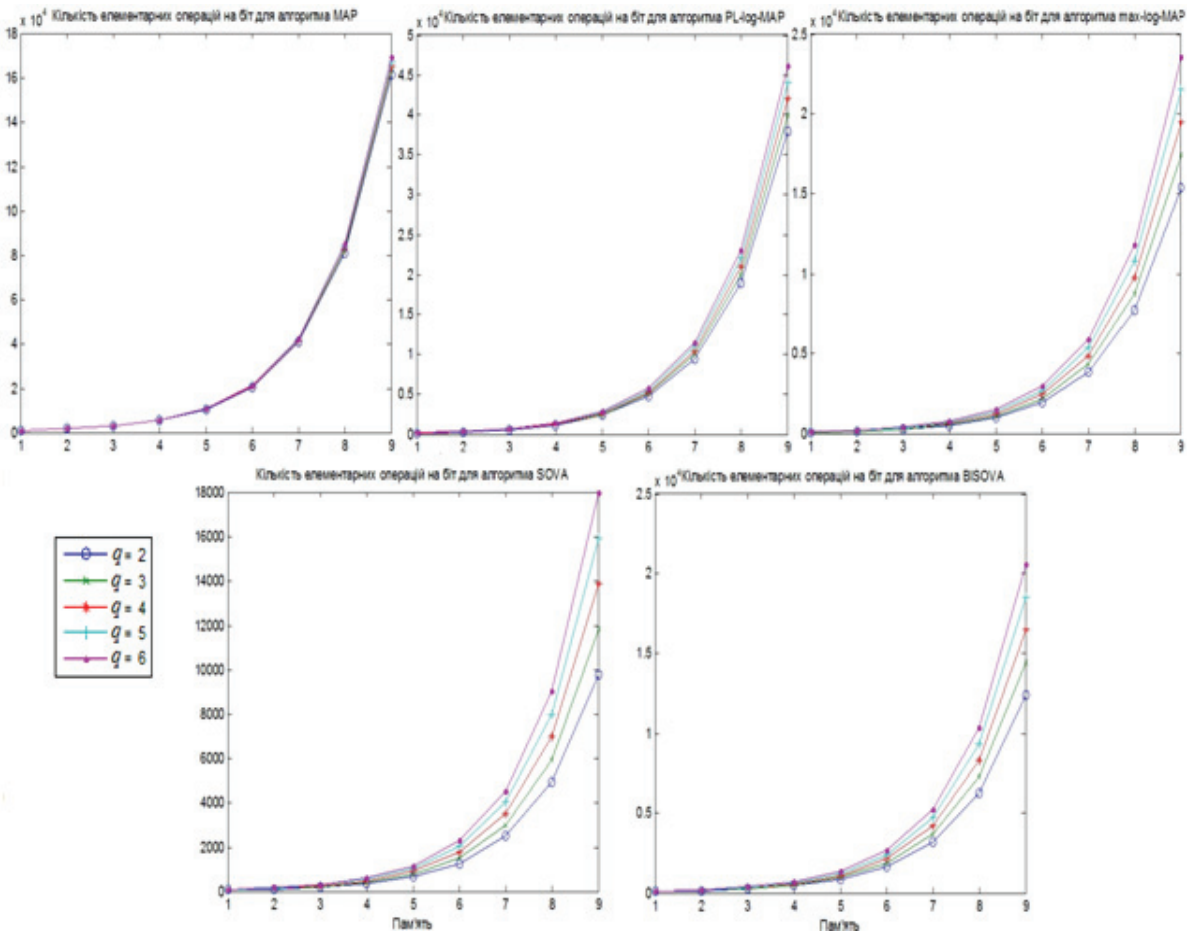

Рис. 1. Загальна кількість ЕМО як функція $f(m, q)$ для розглянутих алгоритмів під час декодування біта інформації на DSP

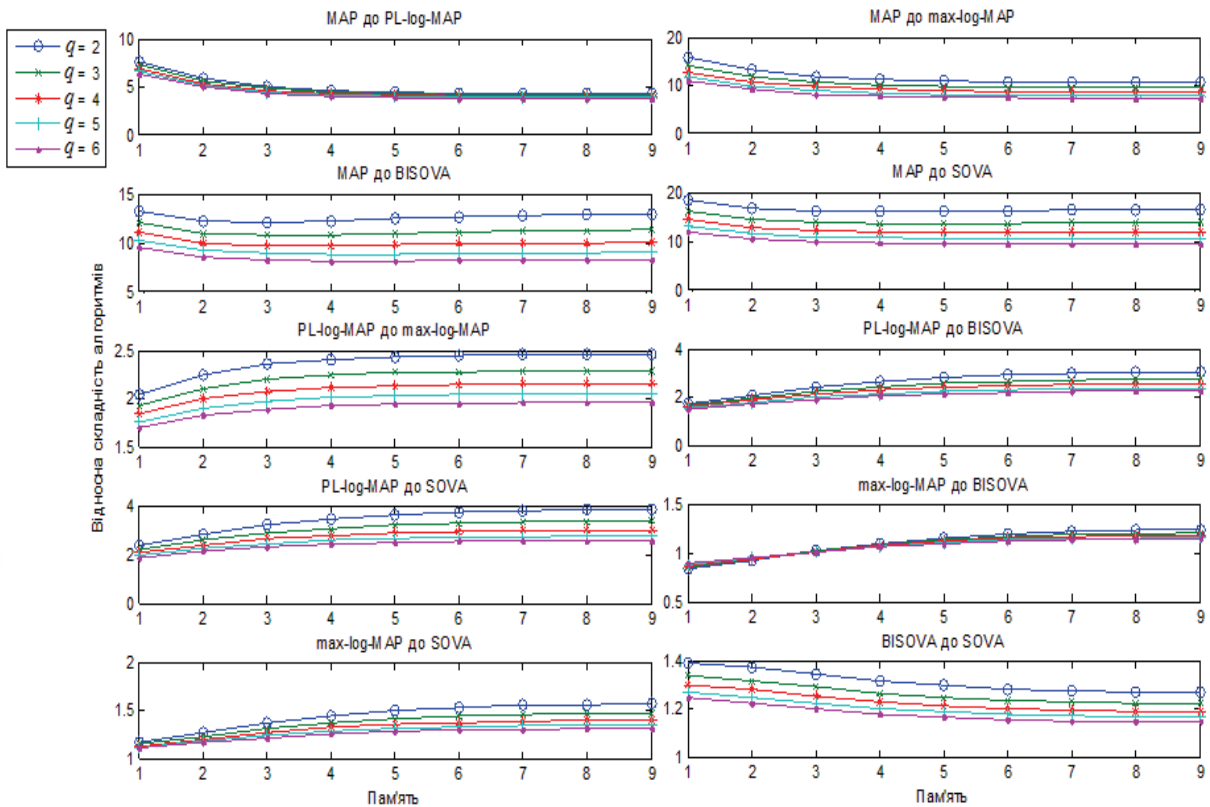

Рис. 2. Відносна складність різних алгоритмів декодування ТК

Аналіз рис. 2 та формули (18) свідчить про те, що кількість ЕМО зі збільшенням m в алгоритмі MAP росте повільніше, ніж в інших алгоритмах (O_i спадає), крім SOVA та Bi-SOVA (O_i зростає). Алгоритм MAP складніший за PL-log-MAP в 3,68...7,67 разів, за max-log-MAP в 7,19...15,7 разів, за SOVA в 9,42...18,31 разів та за Bi-SOVA в 8,22...13,19 разів. Подібно до цього найрізкіше росте кількість ЕМО в алгоритмі PL-log-MAP, тому зі збільшенням m відносна складність зростає, прямуючи до $+\infty$. Можна сказати, що алгоритм PL-log-MAP складніший в 1,69...2,46 разів за max-log-MAP, в 1,5...3,06 разів — за Bi-SOVA, 1,87...3,87 разів — за SOVA. Кількість ЕМО max-log-MAP росте швидше, ніж Bi-SOVA та SOVA. Кількість ЕМО в алгоритмі max-log-MAP росте швидше в 1,1...1,57 разів, ніж у SOVA, а також в 0,84...1,23 рази швидше за Bi-SOVA. Алгоритм Bi-SOVA в 1,24...1,39 рази складніший за SOVA, а кількість ЕМО в ньому росте повільніше за SOVA.

Висновки

З врахуванням складності задачі декодування та реалізації турбо-декодера, визначені певні особливості, які ведуть до її розв'язання. Описані алгоритми, які використовуються для декодування ТК. Встановлено та розглянуто функціональні залежності $f(m, q)$, які визначають кількість ЕМО (з урахуванням кількості комірок пам'яті і загальної кількості символів з виходу RSC кодера) для різних алгоритмів декодування ТК.

На використанні ітеративного декодера, який складається з компонентних SISO декодерів, базуються всі описані алгоритми декодування ТК, такі як оптимальні для декодування найімовірнішого біта інформації MAP та log-MAP, субоптимальні PL-log-MAP та max-log-MAP, а також оптимальний для декодування найімовірнішої послідовності SOVA та його модифікація Bi-SOVA. Алгоритм MAP є надзвичайно складним в обчислювальному плані, log-MAP спрощує алгоритм MAP і пропонує оптимальну ефективність з допустимим рівнем складності. Ігнорування компенсуючої функції оригінального log-MAP алгоритму дозволяє застосувати просту грубу модифікацію для зниження обчислювальної складності — max-log-MAP. Цей алгоритм субоптимальний з втратою ефективності, саме тому коректуючу функцію апроксимують зручними для роботи виразами, що дозволяє застосувати різні модифікації, наприклад PL-log-MAP алгоритм, який має ефективність близьку до log-MAP, але є простішим в обчислювальному плані.

Аналітичні вирази для оцінювань складності процесу роботи декодера, отримані в роботі, можуть бути використані для подальшого аналізу складності ТК у разі його апаратно-програмної реалізації. Тому для порівняння складності реалізації алгоритмів декодування ТК ЕМО, необхідні для декодування біта інформації, повинні бути представлені як елементарні для DSP. Отримані вирази доцільно використовувати для аналізу складності реалізації ТК на DSP з метою вибору елементної бази.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Berrou C. Near Shannon Limit Error-Correcting Coding and Decoding: Turbo-Codes / C. Berrou, A. Glavieux, P. Thitimajshima // Proceedings of the ICC'93. — Switzerland, Geneva, 1993. — P. 1064—1070.
2. Optimal Decoding of Linear Codes for Minimizing Symbol Error Rate / L. Bahl, J. Cocke, F. Jelinek, J. Raviv // IEEE Transactions on Information Theory. — 1974. — V. 20. — P. 284—287.
3. Иванов Ю. Ю. О некоторых аспектах итеративной стратегии декодирования турбо-кодов: ретроспектива и «турбо»-принцип. / Ю. Ю. Иванов, А. Я. Кулик. // Информационные технологии и компьютерная инженерия (ИТКИ) : IV международная научно-практическая конференция : матер. — Винница : ВНТУ, 28—30 мая, 2014 года. — С. 157—160.
4. Hagenauer J. A Viterbi Algorithm with Soft-Decision Outputs and its Applications / J. Hagenauer, P. Hoeher // Proceedings of IEEE Global Telecommunications Conference. — USA, Texas: 1989. — P. 1680—1686.
5. Woodard J. Comparative Study of Turbo Decoding Techniques: An Overview / J. Woodard, L. Hanzo // IEEE Transactions on Vehicular Technology. — 2000. — V. 49, № 6. — P. 2208—2233.
6. Hanzo L. Turbo Coding, Turbo Equalisation and Space-Time Coding for Transmission over Wireless Channels / L. Hanzo, T. H. Liew, B. L. Yeap. — Southampton: Department of Electronics and Computer Science of UK, 2002. — 746 p.
7. Morelos-Zaragoza R. The Art of Error Correction Coding: 2nd Edition / Morelos-Zaragoza R. — Chippenham: John Wiley & Sons, Ltd, 2006. — P. 143—168.
8. Топалов В. В. Модификация двунаправленного итеративного алгоритма Витерби с вероятностным решением для декодирования турбо-кодов / В. В. Топалов // Наукові праці ОНАЗ ім. О. С. Попова. — 2007. — № 2. — С. 74—75.
9. Robertson P. A comparison of optimal and sub-optimal MAP decoding algorithms operating in the log domain / P. Robertson, E. Villebrun, P. Hoeher // Gateway to Globalization : 1995 IEEE International Conference on Communications ICC'95. — USA, Seattle: IEEE, June 18, 1995. — V. 2. — P. 1009—1013.
10. Abrantes S. From BCJR to Turbo Decoding: MAP Algorithms Made Easier / S. Abrantes // Information and Telecommunication Technology Center of the University of Kansas, USA. — Lawrence : ITTC, 2004. — 30 p.
11. Soleymani M. R. Turbo Coding for Satellite and Wireless Communications / M. R. Soleymani, Y. Gao, U. Vilaipornsawai. — New York: Kluwer Academic, 2002. — 231 p.

12. Channel Coding: Theory, Algorithms, and Applications / [D. Declercq, M. Fossorier, Ezio Biglieri and others]. — Academic Press Library in Mobile and Wireless Communications, Elsevier, 2014. — 690 p.

13. Модификации для снижения вычислительной сложности алгоритма декодирования BCJR MAP в турбо-кодowych конструкциях / [О. В. Стукач, А. Н. Романюк, А. Я. Кулик, Ю. Ю. Иванов] // Наукові праці ДонНТУ. — 2015. — № 1 (20). — С. 107—112. — (Інформатика, кібернетика та обчислювальна техніка).

14. A Novel Suboptimal Piecewise-Linear-log-MAP Algorithm for Turbo Decoding / Yu. Yu. Ivanov, A. N. Romanyuk, A. Ia. Kulyk, O. V. Stukach // Proceedings on XI IEEE International Siberian Conference on Control and Communications (SIBCON-2015). — Omsk : Omsk State Technical University, Russia, 21—23 May, 2015. — P. 1—8.

15. Ливенцев С. П. Анализ сложности MAP, MAX LOG MAP и LOG MAP алгоритмов декодирования турбокодов при декодировании бита информации / С. П. Ливенцев, С. В. Зайцев, Б. В. Горлинский // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні. — 2006. — № 1 (12). — С. 125—135.

16. Зайцев С. В. Оценка сложности реализации алгоритмов декодирования турбокодов при декодировании бита информации на цифровых сигнальных процессорах / С. В. Зайцев, С. П. Ливенцев, Б. В. Горлинский // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні. — 2006. — № 2 (13). — С. 183—188.

17. Кулик А. Я. Порівняльний аналіз складності реалізації методів декодування турбо-кодів / А. Я. Кулик, С. Г. Кривогубченко, Ю. Ю. Иванов // Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія. — 2013. — № 1 (26). — С. 26—31.

18. Бронштейн И. Н. Справочник по математике для инженеров и учащихся ВТУЗов / И. Н. Бронштейн, К. А. Семенов. — 9-е изд. — М. : Государственное изд-во физико-математической литературы, 1962. — 608 с.

Рекомендована Центром інформаційних технологій і захисту інформації ВНТУ

Стаття надійшла до редакції 4.04.2016

Іванов Юрій Юрійович — аспірант кафедри автоматики та інформаційно-вимірювальної техніки, e-mail: Yura881990@yandex.ru.

Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Yu. Yu. Ivanov¹

Hardware and Software Features of Turbo-Codes: Analysis of Implementation Complexity on Digital Signal Processor

¹Vinnitsia National Technical University

The article provides a brief overview of the algorithms used for encoding turbo-codes. There have been produced the complexity assessment of the implementation for the decoding information bit during the turbo-code hardware and software implementation. There have been established and analyzed functional dependence on the memory and the total number of bits after coders for the different decoding algorithms.

Keywords: error-correcting coding, turbo-code, decoding algorithms, MAP, log-MAP, PL-log-MAP, max-log-MAP, Bi-SOVA, SOVA, number of elementary mathematical operations, digital signal processors.

Ivanov Yuriy Yu. — Post-Graduate Student of the Chair of Automation and Informational-Measuring Technique, e-mail: Yura881990@yandex.ru

Ю. Ю. Иванов¹

Особенности аппаратно-программной реализации турбо-кодов: анализ сложности реализации на цифровом сигнальном процессоре

¹Вінницький національний технічний університет

Проведен обзор алгоритмов, используемых для кодирования турбо-кодов. Дана оценка сложности реализации декодирования бита информации в ходе аппаратно-программной реализации турбо-кода. Установлена и проанализирована функциональная зависимость разных алгоритмов декодирования турбо-кодов от памяти и общего количества битов с декодеров.

Ключевые слова: помехоустойчивое кодирование, турбо-код, алгоритмы декодирования, MAP, log-MAP, PL-log-MAP, max-log-MAP, Bi-SOVA, SOVA, количество элементарных математических операций, цифровые сигнальные процессоры.

Іванов Юрій Юрійович — аспірант кафедри автоматики та інформаційно-вимірювальної техніки, e-mail: Yura881990@yandex.ru